

TRACTATUS MEDICUS
INAUGURALIS,
DE
MENSTRUIS.

Amico suo charissimo Lucas Pepys

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

OF

THE EAST ASIAN LIBRARY

CHICAGO, ILLINOIS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

CHICAGO, ILLINOIS

CHICAGO, ILLINOIS

CHICAGO, ILLINOIS

CHICAGO, ILLINOIS

CHICAGO, ILLINOIS

CHICAGO, ILLINOIS

CHICAGO, ILLINOIS

CHICAGO, ILLINOIS

CHICAGO, ILLINOIS

CHICAGO, ILLINOIS

9

TRACTATUS MEDICUS
INAUGURALIS,
DE
MENSTRUIS:

QUEM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex auctoritate Reverendi admodum Viri,
GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.
ACADEMIAE EDINBURGENAE PRAEFECTI;

NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et Nobilissimae FACULTATIS MEDICAE decreto;
PRO GRADU DOCTORATUS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE AC LEGITIME CONSEQUENDIS,

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT,
DAVID THOMSON, BRITANNUS.

e
Ad diem 6 Septembris, hora locoque solitis.

Materiam veniae fors tibi nostra dedit. OVID.

EDINBURGI:
APUD A. DONALDSON ET J. REID.
MDCCLXV.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

IN THE DEPARTMENT OF MEDICINE

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

OF MEDICINE AND SURGERY

OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

JOHN W. HARRIS

ALEXANDER MONRO PATRICK

ROBERTO WHITE

WILLIAM GILLES

ALEXANDER MONRO PATRICK

JOHN W. HARRIS

FRANCIS B. HARRIS

OF MEDICINE AND SURGERY

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

NOBILISSIMAE,
IN HAC ACADEMIA EDINBURGENA,
FACULTATI MEDICAE,
VIRIS,
OB MORUM ELEGANTIAM ET HUMANITATEM,
NON MINUS QUAM MEDICINAE PERITIAM,
CONSPICUIS;

JOANNI RUTHERFOORD,
ALEXANDRO MONRO, PATRI,
ROBERTO WHYTT,
GULIELMO CULLEN,
ALEXANDRO MONRO, FILIO,
JOANNI HOPE;

PRÆCEPTORIBUS SUIB; DULCI ANIMO SEMPER HONORANDIS,
OB MAGNA ET CREBRA QUAE IN ILLUM, PER SEX ANNOS, DUM IN
HAC ACADEMIA MEDICINAE INCUBUIT, INNOTUERUNT SIGNA
AMICITIAE;

ILLIUS IN EOS, QUAE PAR EST, OBSERVANTIAE MONUMENTUM:
NEC

NEC NON

AMICO SUO DIGNISSIMO,

GULIELMO BAILLIE

DE POLKEMMET,

JURISCONSULTO INTEGERRIMO, PERITISSIMO,

VIRO AD QUEM LITERÆ SUMMÆ,

ATQUE OMNES QUÆ HOMINEM ORNANT

VIRTUTES, NEMINI NON NOTANDÆ, ATTINENT,

BENEFICIIS QUAM PLURIMIS DEVINCTUS,

GRATI ANIMI INDICIUM:

Hocce quaecunque opusculum, studiorum suorum

in re medica primitias,

D. D. C. Q.

DAVID THOMSON.

TRACTATUS MEDICUS

INAUGURALIS,

DE

MENSTRUIS.

CUM ita a natura comparatum sit, ut ex innumerabilibus pene animalibus solae fere mulieres sint, quae profluvio certis temporibus adeunte afficiuntur; cumque plurimi quibus illae laborant morbi, ab hoc profluvio, ordine perturbato, originem ducant; neque leve nec prorsus inutile opus videri debet, naturam profluvii, et rationem ejus vitiis medendi tractasse.

In hac quidem quaestione, omnium fere seculorum de medicina scribentes laborarunt; sed, hunc usque ad diem, vix unus hujus rei justam satis rationem reddidit.

Hoc profluvium, *fluxus menstruus, menses, menstrua*, et *catamenia* appellatur, quia mensibus singulis redeuntibus plerumque redit;
A aliquando

aliquando tamen longius, aliquando brevius intervallum inter accessiones reperitur.

Causam ejus finalem esse, ut nutrimentum foetui praebeatur, nemini est dubium; de causa vero efficiente multum inter se auctores discrepant, dum alii lunae, alii fermento cuidam, alii plethorae corporis universi, alii plethorae certi loci attribuunt; alii denique ab uteri conformatione singulari causam deducunt.

Opinio nonnullorum de stimulo venereo, vix notatu digna videtur.

De hisce singulis pauca sunt dicenda, ut quatenam opinio maxime sit verisimilis, ostendatur.

Imprimis, experientia, quae modo viginti, modo triginta dierum spatio menstrua redire demonstrat, illorum argumenta, qui ea ad lunae meandi leges revocant, satis evidenter convellit.

Nec opiniones variae, de fermento quodam in sanguine latente, illum in motum ciente, vel in suam naturam mutante, et, sicut liquoribus fermentescentibus accidit, flores ejiciente, a veritate minus alienae videntur. Ubi enim, quaeoso, per annos quindecim hoc fermentum tam reconditum latet, ut neque effectus

effectus sibi proprios excitet, neque ab humoribus præterfluentibus turbetur, nec penitus denique abluatur? porro, cur certis solum temporibus fermentatio ipsa excitetur? Postremo, qui sit, ut sanguis ne minimam quidem mutationem patiatur? fermentatio enim in aliis rebus novas semper inducit qualitates; contra in hac, si fermentatio dicenda est, portio sanguinis quæ ejicitur, reliquo nec diversa nec dissimilis invenitur. Quas ob res, miror sane, quod clarissimi viri, MAURICEAU, VERHEYN, LAMOTTE, atque alii, adeo futilem ac inanem opinionem amplexi sint.

De uteri fabrica peculiari, quam sibi imaginavit Dominus ASTRUCIUS, ne verbum quidem unum facere necesse videtur; cum talis fabrica nec cultris ostendatur anatomicis, nec ex observationibus physiologicorum accuratissimis vel minime pateat.

Nunc vero sententiam illorum, qui corporis totius plethoram menstruorum esse causam voluerunt, plenius accuratiusque perspiciamus.

In hac opinione, antiquiores plurimi, et nuper FREIND, BOERHAAVE, HALLER, alique

aliique GALENUM secuti sunt; quae his argumentis inniti videtur.

Naturam, cum, intra uterum muliebrem, foetum formandum et nutriendum statuisset, sanguinis plus quam ad proprii corporis incrementum vel refectionem sufficiat, formandi potestatem mulieri suppeditavisse, et adultas magis quam viros sanguine abundare voluisse; idque hoc modo demonstrare conati sunt.

Cor et vasa sanguifera illis laxiora esse, et sanguinem ideo minori velocitate propelli, eadem minus exerceri assuevisse; hinc minus sanguinem quoque moveri, pauciores humores secerni, plures intus accumulatos subsistere, contendunt.

Plurimae vero sunt feminae, quibus plus roboris est quam quibusdam viris, quae pulsum habent fortissimum, quae exercitationi plurimum assueverunt, quaeque igitur, secundum hanc opinionem, minus plethorae obnoxiae forent; quibus tamen sanguis menstruus nihilominus intus colligi perstat, et temporibus debitis, eadem, nonnunquam majori, copia, quam feminis quietioribus et imbecillioribus accidit, ordine effluere solet.

Mulieribus plurimis accidunt menstrua,
anno

anno uno vel altero antequam ad vigorem per-
veniunt, ante igitur quam plethora esse coe-
pit. Puellas etiam nonnullas duodecim, un-
decim, vel decem annorum eadem occupant;
hae vero fere sunt, quae solida laxiora, ner-
vos irritabiliore, et sanguinem justo tenuio-
rem habent, sed non quae corporis conditioni
plethoricae proclives habendae sunt.

Praeterea, corporis humani status pon-
dere admodum variat, et pluribus libris nunc
levius nunc gravius idem reperitur.

Pondus sanguinis, in corporis humani statu
integerrimo, librarum quinquagenarum aesti-
matur; potestne igitur animo concipi, ut sex
vel octo unciarum retentio, quae muliere men-
struante ejici debent, quaeque tam parva ra-
tione universo sanguini respondent, sola co-
pia aucta, ad symptomata gravissima indu-
cenda, quae menstruorum suppressionem co-
mittantur, conducere queat; praesertim si con-
sideretur, alias causas humoribus nostris multo
majus discrimen efficere posse, sine ullis cor-
poris injuriis manifestis?

Si, exempli gratia, inter menstruorum tem-
pora, morbo aliquo laboret mulier, adeo ut
vix aliquid nutritioni aptum capiat, aut ca-
ptum rejiciat, ita ut sanguis minori copia
formetur;

formetur; nihilominus, tempore redeunte, copia solita menstrua fluere inveniuntur.

Illae etiam quae membro orbatae sunt, atque igitur magis sunt plethoricae, eandem fere copiam sanguinis menstrualis ejiciunt, eademque tempora quae in statu corporis integerrimo observant.

Sed hoc argumentum, ut mihi videtur, ponderis maximum habet; scilicet, si generalis plethora mulieribus propria esset, sanguinis menstrualis jactura tantilla, guttatim, paulatim, et naturali ordine facta, plethoram minuere minime credenda est. Atque hoc eo magis creditur is, qui per diarrhoeam, haemorrhagiam, et etiam vena secta maximam humorum et sanguinis copiam effusam, menstrua nihil retardasse respicit; ut egomet, ab experimentis quae hanc mihi finem proponens institui, plus semel didici.

His opinionibus satis, ut opinor, refutatis, ad causam menstruorum inquirendam, ex qua ratio verisimilis omnium ad menstrua pertinentium reddi queat, ordine progrediamur; itaque menstrua a plethora in uteri vasis ori, et hanc plethoram a mulierum fabrica, singularique ipsius uteri structura pendere, proponere liceat.

Ita

Ita comparata est natura mulieris, ut foetus in utero latentem nutrire et augere propriis humoribus necesse sit; quapropter, ut antea memoravimus, plus sanguinis quam super ad corporis officia fungenda, vel ad id quod actionibus vitae amittitur reparandum, necessarium est, manifesto conficere potest. Ut foetus in utero nutrimentum accipiat, necesse est ut portio sanguinis materni ad corpus ejus recta deferatur; sanguis vero faciliore via ad foetum pervenire non potest, quam per ora vasculorum uteri aperta, quibus quoties distendantur sanguis exeat. Porro haec vasa, (quae per placentulam foetum cum gravida matre communicant) ut in consuetudinem sese dilatandi adducantur, in utero ipso, supradictus sanguis ad nutriendum foetum paratus, accumulatur. Cum vero sanguis hic abundans, quem femina usque conficit, intus retentus, non modo non effectus salutare, sed etiam morbos gravissimos ederet; ita a natura sapientissime conformatus est uterus, ut simul ac sanguis satis accumulatus sit, oscula vasorum aditum claudencia, dilatatione facta, statim aperiantur, et sanguis cursu minime interpellato effluat. Alterum insuper commodum, ab hac sanguinis certis temporibus excretionem,

DE MENSTRUIS.

cretionem, oritur, scilicet ut ora vasculorum, quae materni humoris ad foetum transitum liberum praebitura sunt, minori cum molestia quando opus est aperiantur.

Primis annis tantilla sunt haec vasa, ut sanguinem rubrum non admittant; corpore vero crescente, et sanguine majore cum momento fluente, ampliora paulatim fiunt.

Uteri ipsius fabrica atque situs, huic sanguinis derivationi et accumulationi maxime favent. Scilicet in pelvi ampla, nulla re multum premente, situs est. Structura est mollissima, extensilis, vasis sanguiferis mirum in modum intertextis abundans, quorum arteriae amplae, venae minores sunt, his insuper valvulae omnino desunt; quo fit, ut musculorum respirationi inservientium actione propellente haud multum afficiantur; quas ob res sanguini reditus per venas non tam facilis datur, quam per arterias introitus; necessario igitur accumulatur, et foras egreditur.

Accumulatio nifusque hac ratione accidunt. Circa annum decimum quartum vel quintum, per arteriarum supradictarum oscula aperta sanguinis paullulum prorumpere incipit. Idem, in regionibus calidioribus citius,

DE MENSTRUIS.

tius, quia laxiora, in frigidioribus serius, quia rigidiora sunt vasa, apparet.

Per duas vel tres dies sanguis tarde effluit, post quod vasa elastica, onere levata, sensim sese contrahunt, et non ante quam similem distensionem subeunt, sanguinem evadere permittunt.

Post duas vel tres deinde menses iterum vasa distenduntur, sanguis iterum prorumpit, et oscula pari modo ac antea clauduntur.

Proximae menstruorum accessiones maturiores sunt; vasa faciliorem dilatationem patiuntur; majori copia profluvium fit, donec, vasis maximam, quam in statu uteri haud impregnato subire possunt, distensionem passis, profluvium tandem viginti octo vel triginta dierum intervallum ordine servat, et copia sanguinis per singulas accessiones eadem fere perit, quatuor scilicet vel sex unciarum.

Neque, ut hoc profluvium, etiamsi in diversa corpus sit conditione, eadem redeundi tempora servet, parvi habenda est momenti consuetudinis potentia. Consuetudo omnes corporis nostri actiones, et praecipue excretorias, manifesto sed miris modis afficit dirigitque: hinc homo, qui venae sectione ad certa tempora sanguinem amittere consueverit,

etiam si victu tenui, curis et vigiliis, medicamentis catharticis, et aliis attenuandi corpus rationibus adhibitis sanguis copia decreverit; tamen si, ad solitum tempus, solitam non patiatur sanguinis jacturam, omnes plethorae effectus sentiet: hanc etiam ob causam alvum deponere, vel urinam reddere certis horis, assuescere possumus. Eadem de desiderio ciborum, de somni reditu abituque, dici possunt. Plurimorum etiam morborum motus periodici idem demonstrare videntur: hinc quoque, in suppressis mensibus circa solitum prorumpendi tempus, affectiones semper augentur; atque si medicamenta ad suppressionem levandam tunc temporis adhibeamus, feliciori cum successu voti compotes erimus.

Sed haec consuetudinis potentia in corpore animato, nunquam ex legibus mechanicis explicari potest.

Hae sunt opiniones, quibus menstrua explicantur, in medium allatae: et si consideremus, vascula uterina distendi prius debere quam profluvium fiat; sanguinemque, qui justo ordine sic exire solet, si per totius corporis sanguinem diffunderetur, ad distendendum corpus nihil valere; nonne concludere licebit, causam efficientem esse vasorum uterinorum, a sanguine

sanguine in illis accumulato, absque ulla corporis totius plethora, distensionem

Hanc quoque sententiam paucissimis obnoxiam esse difficultatibus, et ab illa aequius et facilius varia phaenomena explicatum habere, alicui rem animo perpendenti satis evidenter patebit. Si argumenta etiam et varias res, ad plethoram generalem convellendam jamjam allata, accurate lustremus, illa ad hanc ultimam opinionem illustrandam et firmandam adhiberi posse inveniemus.

Plethoram partis, absque ulla systematis totius plenitudine, accidere posse, ab historia sequente satis patebit.

“Mulier quaedam in hoc nosocomio nuper peperit; lochia copiose effluebant; paucis post dies haemorrhagia e naribus violenta correpta est; cura maxima remedia utilissima frustra adhibebantur; sanguis semel vel bis mittebatur; cibum, vel nullum, vel minimum, assumebat: morbo haec mulier miserrima succubuit; neque tamen illius mammis lac unquam defuit, per totum vero morbum illae ubertim distentae sunt.”

Pro texturis et conformationibus variis variorum uterorum, ita accessionum tempora,

copia humorum amissa, effluendi et quiescendi morae variae quoque erunt.

Cum puella decimum, quartum vel quintum attigerit annum, et nonquam hoc profluvium passa sit, id futurum mox esse sequentia significant.

Mammæ tument, pondus, et dolor sed haud acutus, praesertim circa pubem et lumbos, sentitur; caput dolet; crura tument et torpent; appetitus remittitur; pigra et pallida fit.

Mammæ intumescere solent, quia sanguis, transitu facili per vasa uterina negato, per anastomoses, quibus arteriae mammariae cum epigastricis conjunguntur, ad mammas recto tramite deferuntur.

Pondus circa pubem, vasis vicinis distentis, plethorae uterinae effectus esse videtur.

Dolor circa lumbos oritur, a distensione sentientium uteri vasorum: id quod omnibus fere adolescentibus in proceriorem solito statum crescentibus accidit, qui talem dolorem in variis corporis partibus, ob vasa dilatata, sentiunt.

Cephalalgia, non tam a plethora, ut aliqui opinantur, quam a nervis sympatheticis ingra-

te affectis, cum sensorio communi consentientibus, oriri videtur.

Oedematosi crurum tumores, a debilitate solidorum, defectu motus, et sanguinis nimis tenui fiunt; pro maiorem copiam humorum in telam cellularem exhalatam, et venarum absorbentium inertem actionem: sed non ex vasis uteri distentis, et venis vicinis compressis, exoriri videntur. *Cibi fastidium et nausea* hinc oriuntur, quod nervi uteri stimulo ingrato affecti, per consensum qui inter uterum et ventriculum intercedit, ventriculum quoque male afficiunt: unde etiam aliquando puella vomit. Simile aliquid ibidem nervi, a calculo reni innascente irritati, efficiunt.

Ventriculo sic male affecto, eadem cibum parcius capit, unde humores ad corporis officia rite peragenda necessarii non consistuntur; totius deinceps sequitur corporis debilitas; pulmones, cohaerent vasa sanguifera, quorum actioni partium sanguinem constituentium formatio et inter se admissio ascribuntur, ad fungenda munera sua inepta redduntur, inde cacochymia, et varia ab ea orta mala exoriantur, inter quae recensendae sunt *facies pallida*, *et*

tarditas, et plurimum officiorum corporis depravatio.

Haec sunt signa maxime communia, quae profluvium instare praefagiunt. Proxima accessione futura, iisdem molestiis, sed levius ac levius, puella afficitur, donec paucis accessionibus peractis, sine ullis injuriis secum allatis, menstruatio justo ordine procedit.

Isque profecto status, vel nulla vel exigua mutatione facta, ad annum usque quadragesimum, vel quadragesimum quintum, (quae aetas critica mulieribus esse solet), plerumque durat; et quamdiu res ita se habet, omnium fere aegritudinum expers mulier erit.

Verum circa hoc tempus, quo actionum animalium vigorem paululum in utroque sexu languescere perspicuum est, menstrua non, ut ante, solitis temporibus, neque debito modo, proveniunt; paulatimque, adrepente senectute, deficient; donec anno aetatis quinquagesimo, vel citius, omnino fluere desinunt. Nervi enim hoc tempore minore irritabilitate praediti sunt, spirituum animalium parcius contingit secretio, munera animalium et actiones omnes minore vi atque vigore perficiuntur, solidorum magis indies magisque rigiditas augetur, muscoli ipsi debilitantur et remittuntur,

remittuntur, vasa sanguifera minus elastica redduntur, humores igitur jam minore vi comprimi incipiunt, seghior et debilior sanguinis circuitus fit; hinc vascula uterina, causa distendente minuta, minus minusque distenduntur; donec eundem statum, quem, cum menses nondum profluxerant, recipiant, et paulatim se prorsus contrahunt.

Progressus vero lentus, quo ad hanc metam vasa accedunt, incommodis et malis occurrit, quae tale profluvium consuetum subito magis suppressum semper sequerentur. Reque vera nimis saepe fit, ut corpus plurima incommoda, ab hac causa derivata, sentiat; quae graviora vel leniora fiunt, prout magis vel minus subito menstrua decedunt.

Aliquando haemoptysis, dysenteria, sanguinis cum urina profluvium, inflammatio, scirrhus, multique alii viscerum morbi consequuntur, quia sanguis, nisu quodam naturae, modoque insolito, in vasa diversa diffuit. Aliquando etiam ab aliis corporis partibus, sicut naribus, meatu auditorio, summis digitis, &c. haemorrhagiae fiunt.

Neque hae turbae omnino plethoram corporis quasi causam agnoscunt; si enim totius corporis plethora esset, vasa tenerrima cerebri

vel

vel pulmonum nunquam non rumperentur; sed ab arteriarum capillarum in partibus, ex stimulo quolibet inusitato, aucto motu oscillatorio, originem ducere videntur.

Haec de causa et ratione qua menstrua fiunt, dicta sint: proximum est ut de vitii illorum pauca dicamus.

HAEC in emanationem, suppressionem, et profluvium nimium dividi solent.

Postquam puella annum decimum quartum vel quintum attingit, signa antea memorata occurrunt. Quod si hoc tempore menstrua non prorumpunt, omnia haec augentur, et nova oriuntur mala, et *chlorosi* laborare puella dicitur.

Fit languida; ad motum inepta; somnolenta; crebris oscitationibus tentatur; ructus acidi superveniunt; crebrae quoque vomitiones acidae, viscidae, miseram infestant; magis magisque pallet; difficulter se expediente spiritu anhelat; cretam, cineres, atque ejusmodi aliena comedere desiderat.

Hic morbus eo suboriri videtur, quod, in hac tenera aetate, matricis vasa neque muneribus suis obeundis adhuc paria, neque huic excretioni insolitae idonea existunt.

Symptomata, ab utero irritato, ventriculo
per

DE MENSTRUIS.

17

per sympathiam affecto, et totius oeconomiae; praesertim viatum primarum, debilitate explicare possumus.

Idonea curatio est, tonum laxum solidorum roborando, naturam menstruorum opus moventem adjuvare.

Natura omnem eventum, in corpore animali, ex fixis quibusdam legibus dirigit, moderatur, ac perficit, intra certos limites cohibetur; sedulo igitur cavendum est, ne illam ea conari cogamus, quibus efficiendis omnino sit impar; itaque, ad menstrua sollicitanda, remedium stimulantium usus medici peritissimi moderamen postulat: si enim, in hoc debili solidorum et vasorum statu, propter puelle habitum cachecticum vitiatumque, impetrite exhiberentur, annon pulmonum vel aliorum viscerum vasa rumperentur? tutius igitur et melius videtur, ad menstrua feliciter movenda, ut in aëre puro aegra versetur; ut ambulando, vel potius equitando, se exerceat; ut pulveres testacei, et rhabarbari exigua portio, ad corrigendam aciditatem stomachi, subministrentur; ut victu mediae naturae utatur, et per aliquod tempus in usu amarorum quorundam persistet: hoc enim modo primae viae tonum amissum recuperant, ci-

C

borum

horum coctio et chylicatio recte peraguntur, et sanguis perfectior conficitur.

Puella dein ad medicamenta tonica, quae majore stimulandi vi pollent, sumenda tuto pergat; cortex Peruvianus, et varia e Marte parata exhibeantur; et frigida aqua indies lavetur. Solida sic fortiora reddentur, vasa roborabuntur, juvante natura, menstrua sponte effluent, et vasis inanitis omnia memorata mala evanescent.

MENSIUM SUPPRESSIO ille dicitur morbus, qui in toto hoc profluvio, et diu occluso, consistit. Facile ab omnibus morbis dignoscitur; quamvis mulierem gravidam signorum similitudo male habet, solumque hinc petendum est discrimen, quod in mensium suppressione morbida, minus mammae intumescunt, et affectiones, redeunte tempore quo menstrua fluere consueverant, semper augentur, post quod rursus imminuuntur; gravis autem si mulier est, mala pari fere violentia per tres primas menses plerumque durant.

Variae sunt causae suppressorum menstruum remotae; vehementes animi motus, ira, terror, dolor, gaudium, atque alii; aër humidus; ingesta acida et viscida; medica-
menta

menta adstringentia, sed frequentissima est, subitum frigus, praecipue extrema afficiens, adeoque nudis pedibus ambulatio, et, ut feminis lotricibus accidit, frequens in aquam frigidam crurum immersio.

Variae causae proximae, ab auctoribus memoratae, hisce sequentibus referri possunt.

I. Sanguinis ipsius lentor.

II. Corporis plethora.

III. Totius corporis, vel uteri solius, laxitas et debilitas.

IV. Spasmodica vasorum uteri contractio.

De quibus singulis quaedam nunc proferre liceat.

I. Sanguinis lentor, vascula tenaci sua natura obstruendo, menstrua impedire creditur.

Sanguinis lentor ex triplici causa oriri dicitur.

1. Si ista pars sanguinis augetur quae lymphæ coagulabilis nuncupatur, vel si serum minuitur.

2. Si, deficiente soliderum motu, lymphæ coagulabilis separatur, et inde concresecit.

3. Si tenacitas, vel vis qua inter se partes sanguinem constituentes cohaerent, augetur.

Quod ad primam attinet, observare licet, lympham coagulabilem vel serum vix in cor-

pore animali tantum subire posse, quoad quantitatem, discrimen, quantum ad morbidum lentorem inducendum necessarium sit. Propter enim instrumenta varia, quibus instruitur natura, quid detrimenti imminens suis viribus avertit.

Si, verborum gratia, nutrientia ex animalibus haud parce assumuntur, ad lymphae coagulabilis proportionem augendam multum sine dubio conducunt; putredine vero singul aucta, densitas vel cohaerentia recedit; et quotiescunque lymphae coagulabilis nimia existit copia, talis inde attenuatio nunquam non sequitur.

Assumpta quoque ex animalibus sitim accendunt, ad quam sedandam plenis haustibus fluida diluentia bibere nos natura instigat; fecernendi etiam humores simul retinentur, atque ita justo fluiditatis statu sanguis servatur. Sanguinis lentor a defectu motus prius dicitur, quo fit ut pars gelatinosa separetur, et concreseat. Sanguini autem solum stagnando, nisi aëris externi ad eum injuria accedat, nulla pars secerni potest. Quod magis utique patebit, si ista animalia vulgo dormientia nominata consideremus, quorum humoribus, durante

durante hyeme, motus ex toto deest, nequo
tamen ulla sanguinis pars fecernitur, liqui-
dem calore aestatis redeunte benigno circui-
tus iustus redintegratur, atque corpus o-
mnibus suis muneribus rite fungitur. Sanguis
porro in telam cellularem vasis aberrans, ite-
runque iis receptus, idem lucido probat.

Sanguinis lentor ad lymphæ coagulabi-
lis tenacitatem auctam refertur: cujus causæ
vulgo memoratæ sunt, solidorum robur, as-
sumpta viscida, usus medicamentorum in-
spissantium, et frigoris vel caloris in humores
nostros actio.

Homo qui solida habet robusta, revera san-
guinem tenaciorem, quam ille cui eadem la-
xiora sunt, conficit. Nequaquam vero hæc
humorum conditio morbosa est habenda, pro-
vires enim corporis, stimulumque cordis et
vasorum sanguiferorum in huiusmodi homine
majorem, sanguis per aditus minutos facile
absque molestia propellitur, neque variis of-
ficiis fungendis corpus ineptum redditur.

Alimenta viscida, ut supra observavimus,
vix sanguinem tenaciorem reddere possunt.

Medicamenta quæ sanguinem cogendi vel
addensandi vi pollere dicta sunt, eo statu,
quo corpore nostro recipienda sunt, vix id

efficere

efficere

efficere reperta sunt. Etenim nisi portionibus perexiguis et perquam dilutis assumi nequeunt; dein saliva et liquore gastrico affusis etiam magis diluuntur; porro cum felle ac succo pancreatico commiscantur; liquore deinde intestinali; lymphae copia magna in ductu thoracico temperantur; postremo per universum sanguinem ubique minutissime diffunduntur: ergo an animo concipi potest, haec medicamenta humores nostros cogendi, aut tenaciores reddendi, ulla proprietate insigniori praedita esse?

Neque caloris neque frigoris tanto excipi corpus potest, quantum ad humores coagulandum satis sit, sine universis corporis actionibus prius penitus deletis.

Quocirca si supradicta ostendunt, neque lymphae copiam augeri nec seri diminui posse; partem gelatinosam raro aut nunquam fecerni; nec solidorum robur, alimenta viscida, aut caloris vel frigoris potestatem, justo tenaciores humanos humores reddere; nonne talem crassitiem sanguinis, qualis varicula uterina, quae admodum sunt extensibiles, ocludat, vix contingere posse concludere licebit?

II. Mensium suppressionem corporis plethora

thora nasci, nonnulli voluerunt; quem sane effectum ab hac causa duplici ratione deducunt: Vel quasi vasa majora, aucto sanguinis volumine, distenta inde vascula minora lateralia comprimerent; itaque sanguini exitum negarent: vel quasi vasa ultra diametrum distenta sese denuo contrahere, et sanguinem propellere nequirent: sed, ut mihi videtur, neutra ratione menstruorum suppressio explicabilis est.

Haec enim corporis plethora nunquam repente in humano corpore fieri potest, siquidem sanguis paulatim abundat, paulatim ad vasa uterina defertur, quae ideo paulatim quoque distenduntur; porro, vascula minima ut pariter distendantur necesse est; ob quas res, menstrua, copia solita majore prorumpere, haud vero suppressi, verisimile est.

Neque ita distenduntur vasa, ut ad sanguinem citandum inepta reddantur; arteriae enim sese semper contrahere conantur, prout causa distendens illas dilatare nititur; unde sequitur, sanguinis, cum adsit plethora, per vasa uterina, velocitatem, atque idcirco menstruorum profluvium, pro ratione augeri. An, igitur, plethoram inter causas menstrua suppressiones habendam esse, credendum est?

III. Corporis

III. Corporis resolutio et debilitas, inter causas menstruorum suppressorum, merito locum obtinent.

Haec maxime propter viarum primarum vitia suboriri solent: ex cibo enim haud rite concocto, et chylicatione male peracta, sanguinis nimia tenuitas nascitur; vis igitur muscularis minor fit, et cordis vires diminui incipiunt; praeterea, cor, stimulo, quem sanguis uberius praebet, privatum, ita laborat, ut sanguinem vix queat protrudere; itaque tum huius, tum arteriarum majorum actio debilior fit, et capillarium motus oscillatorius imminuitur; hinc sanguis segnius et tardius propellitur, et cum ad ramos, pene innumerabiles, tortos, angustos, et flexuosos uteri vasorum pervenerit, motum servare, et obstantia superare nequit. Patet ergo, corporis debilitatem menstruorum suppressorum frequentem causam esse.

IV. Sed menstruorum suppressio, ex constrictione spasmodica vasorum ipsius uteri, oriri quoque potest.

Quaecunque ad nervorum vim, quaecunque sit, inaequaliter distribuendam conferunt, hos spasmos conficiunt. Praecipua sunt frigus immodicum vel subitum; potus, frigidus, acidus,

du, vel acescens, maxime larga copia, vel corpore jam exercitatione calefacto, sumptus.

Si nervi ultra modum sint irritabiles, spasmi quoque fiunt: hinc si excretiones nimiae praecefferint, vel morbo corpus attenuatum sit, aut infirmum; vel si dum ipsa menstrua manant, iisdem stimulis corpus patet: quoniam, in omnibus his casibus, magis sentientes vel irritabiliores fiunt nervi, solidae partes in hos motus insuetos nimis facile alliciuntur; vasorum constrictio violenta admodum ac permanens inducitur, et menses haud sine dolore supprimuntur.

Saepissime ergo menstrua a vasis uteri spasmodyce affectis retineri, et eosdem spasmos maxime a corporis debilitate oriri, verisimile est: a laxitate vero sola, inertia vitae virium, vel motu sanguinis per uterum languescente, suppressio saepe oritur.

Ad quarum duarum causarum alterutram, debilitatem scilicet aut spasmum, omnis menstruorum suppressio morbida referri potest. Aliquando tamen uterus vel vagina coalescunt, et menstrua idcirco retinentur; morbi autem signum tantummodo, non ipse morbus, talis menstruorum suppressio habenda est.

Symptomata menstruorum suppressorum

D

eadem

eadem fere sunt, quae chlorosin vel emanationem comitari jam vidimus; et ab eadem origine, scilicet corporis debilitate, sanguine in arterias vicinas determinato, nervis uterine ingrate affectis, et toto fere corpore per consensum turbato, pendent.

Si suppressio diutius mansit, haec omnia memorata mala gravescent, atque suffocationem, cum longo affectionum hystericarum agmine, miserrima persentiet.

Curatio, sicut causa efficiens, duplex est: vel spasmi vasorum uterinorum solvendi, vel solida roboranda, et sanguinis momentum augendum.

Ad *spasmos solvendo*s conferunt sanguinis detractio, pedes balneo perfusi, et omnia medicamenta antispasmodica dicta.

Sanguinis missio, vim nervosam, et sanguinis impetum minuendo, multum ad hos spasmos leniendos conducere potest: quoniam constriction vasorum, eadem ratione qua stimulus decedit, solvi solet.

Alterum insuper commodum a sanguinis missione oritur, quod ipsam rem quam, quasi digito, natura commouet, efficimus: vasa enim onere levamus, quae si vires solitas protinus haud recuperent, saltem molestius et

malis a diffensione ortis vel orituris liberantur, et ne a legibus, quas natura imposuit, et consuetudo fecit, mulier mutetur praevemus; adeoque, proxima redeunte accessione, ut vires colligat exerceatque, auxilia minime spernenda naturae suppeditamus.

Sanguis jam, mox elapso accessionis tempore, copiose admodum mitti, et pro occasione mitti iterum debet; sic enim sanguinis in alia viscera cursum praevertimus, siquidem vix in proprias vias reduci posse, sperandum est.

Pedum quoque calida aqua lavatio, in menstruis suppressis, multum commodi adtulit. Triplici modo corpus humanum afficere dicitur.

1. Vaseula crurum et pedum resolvendo, adeo ut per se sanguini transeunti minus obstitit, utque ab aliis corporis partibus idem derivetur; ad hos vero effectus vel parum vel omnino nihil conferre videtur.

2. Eadem tepida lavatio, sanguinis calorem augendo, ad motum ejus accelerandum aliquid praestat. Ancui enim pedes sic lavanti, primum tardior sit pulsus, deinde autem, si perftet, frequentior redditur.

3. Maxima calidae pedum lavationis efficacia exinde suboritur, quod pedum nervos sensu

quodam gratissimo afficit, qui deinde in cerebri et reliquos omnes nervos propagatur, qui eo minus irritabiles fiunt, dolor levatur, et officia ac motus perturbati solito ordine peraguntur.

In his viribus ejus antispasmodicis et anodynis, effectus praestantissimi consistunt, qui illius usum, in menstribus spasmodice suppressis, semper fere sequuntur. Notatu vero dignum est, sanguinem prius detrahi debere, sic enim plurima incommoda vitantur, et praecipue ne vascula cerebri vel pulmonum rumpantur, quod sanguis rarefactus aliter efficeretur. Cuiusque vires antispasmodicae, cum primam in aquam tepidam pedes immerguntur, excitantur, effectus autem distendentes non antequam aliquod temporis elapsum sit, sequantur, nonne commodius esset, in hoc praefortim casu, non tam diu, quam mos est, pedes aqua tenere? neque vera per decem, solum minuta prima, multum cephalalgiam hoc remedium levasse, et haud sine successu, febrium intermittentium jam instantibus accessionibus, adhibitum esse, saepius observavi.

Enemata emollientia ex aquosis vel oleosis parata, et partes tepida aqua fotae, eadem ratione, nempe, proprietatibus suis resolventibus

tibus et antispasmodicis, haud parum menstruis suppressis profunt.

Variis aliis medicamentis antispasmodicis, ob effectus in hoc morbo praestantes, summae laudes tribuuntur: talia sunt opium, eicuta, crocus, camphora, atque alia. Haec, si dosibus iis exhibeantur, quae ad vires stimulantem vitandas, et sedativas solas consequendas, sufficiunt, magno in mensibus spasmodice retentis, adjumento esse possunt. Valentissimum est opium, cujus qualitates sedativae admodum permanentes, in totum corpus propagantur. Potui, oleosa et leviter cathartica danda sunt, quibus quicquid aere intestina irritat, obtundatur vel penitus abluatur.

Victus sit temperatus, simplex, regularis, atque ex nutrientibus concoctu facilibus.

Frigus quam accuratissime aegra vitetur, quocirca panno molli laneo sub solitis vestimentis indutam esse oportet.

Idonea exercitatione, haud vero violenta, utatur, et, quam maxime potest, mens hilaris, atque sollicitudine et affectionibus ingratis immunis, conservetur.

Alteravcuratio esse debet, ubi a debilitate suppressio orta est, ut solida roborentur, et sanguinis motus languidus instigetur.

adit

Emetica,

Emetica, medicamenta praecipue quae intestina ac per *sympathiam* uterum stimulant, dari convenit; talia sunt, mercurius dulcis, aloë, rhabarbarum, tinctura melampodii, summopere a celeberrimo Mead, inter *Menastrica sua* et *praecepta medica*, laudata, atque multa alia. Profunt etiam assa foetida, galbanum, myrrha, castoreum, sales alkalini volatiles, et liquor aetherius.

Amara calida, semina sinapi integra, cortex Peruvianus, et varia e chalybe parata, si rite administrantur, maximi sunt momenti ad valetudinem recuperandam.

In hac menstruorum suppressione, praecipue idonea maximeque utilis videtur electricitas: menstrua enim, dum adhuc mulier electrica vi percutiebatur, frequenter proruperunt.

Arteriae femorales, fasciis arcte circumligatae, aut instrumentis idoneis compressae, sanguinis cursum majori cum momento in iliacas internas dirigendo, ad menses ciendas multum conducunt.

Hic omnino exercitatio adhibenda est, praesertim equitatio in aperto et salubri aëre, quae viscera omnia abdominis agitantur et stimulantur.

Aqua

Aquae minerales dictae plurium generum, praecipue salinae et chalybeatae, merito laudantur.

Cibus in hoc statu, ex animalibus, et vegetabilibus maxime nutrientibus, esse debet.

Vinum copia modica est permittendum, ventriculum enim grate stimulat, debitam nervis vim conciliat, omnes corporis actiones incitat, mentemque iubilantem, et ab omni aegritudine liberam, servat.

Cum primum lavatione frigida tuto uti potuerit, magno commodo puellae erit, solida enim constringit, totumque corpus corroborat.

Atque haec quidem medicina, in utroque casu mensium suppressorum praeforibenda est, sed debemus oculis lynceis examinare, priusquam curationem aggrediamur. omnis enim conatus qui fit contra naturae leges consuetudinisque, illam invitam habere adversantemque necesse est, quae, si non semper, saepius tamen recalcitrat. si vero tale levamen, quale illa postulet, afferamus, ne utquam est dubitandum, quin hic molestissimus morbus certam curationem recepturus sit.

Si menstrua mulieres aetate proventus paulatim relinquunt, naturae legi paretur, et nihil

hil incommodi majoris sequitur. Verum ubi eadem subito magis decedunt, turbæ supra memoratæ invadunt. Id quod in hac, tum in omni alia re, accidat, necesse est; subita enim omnis mutatio nunquam periculo caret.

Est, itaque, in hoc casu, sanguine detracto, vitriolo, cortice Peruviano, et aliis, quæcunque corpus roborant, opus.

Alterum adhuc restat vitium, quod menstruis contingit, nempe profluvium nimium; de quo pauca nunc subjungere volumus.

Mensium profluvium nimium accidere dicitur, vel si sanguinis copia, solitis temporibus, debita multo major effluit; vel si sæpius justo accessiones recurrunt: neque tamen levis error, in utrovis hoc casu incidens, morbus habendus est.

Facile ab omnibus aliis morbis discernitur. Causæ proximæ sunt.

I. Plethora corporis.

II. Laxitas uteri vasorum.

III. Uteri vasa modo insolito irritata.

I. Plethoram hoc malum efficere posse, evidenter patet. Sanguinis enim augetur momentum, majore, quam par est, copia ad uterum deferitur, (quod ut fiat, uteri situs erectus,

quas, aliaeque res antea memoratae, multum adjuvant) necessario ejus vasa distenduntur, et libere per uterinas vias sanguis erumpit. Causae remotae sunt, vita quieta, excretionēs solitae suppressae, victus nimis lautus, et quaecumque alia ad plethoram afforendam conducunt.

Pauca hujus morbi signa sunt, neque ea explicatu difficilia. Pulsus est plenus; aegra, ob difficilem sanguinis per pulmones transitum, vix spiritum trahit, vasa sanguifera turgent; aliaeque mala plethoricis communia mulier sentit.

II. Laxitas vasorum uteri, quoniam sanguini minus resistitur, huic nimiae menstruum profusioni favere potest. Causae remotae sunt, partus difficilis, vel morbus extenuans, antecedens; balneum nimium, vita quieta, victus tenuis.

Pallor, inertia, desidio cibi, minore, ventre cum dolore inflato, cachexia, uterum tumoribus oedematosis, aliisque malis quae affert corporis debilitas, aegra afficitur.

III. Vasculorum uteri irritatione, profusum menstruum immodicum nasci potest. Oscillationes enim vasculorum frequentiores

res sunt, et in uterum copia insolita sanguis deferitur.

Haec causa duplex est habenda; etenim vel ipsorum vasorum irritabilitas, quam concubitus nimius, aut medicamentorum stimulantium usus, efficere possunt; vel causa quaedam irritans auctior, sicut sanguinis acris natura, arthritica, rheumatica, venerica, quae vascula uterina stimulo insolito afficit.

Dolorem circa lumbos et pubem mulier sentit; cephalalgiam patitur; superveniunt vomitus aliquando eruentus, tussis, et spiritus difficilis; aliquando etiam tenesmo, aliquando stranguria laborat; pulsus habet sine ordine frequentem; facies rubescit; adest febris hectica.

Sed et ex frustulis placentae post partum relictis, sanguine concreto, inflammatione, scirrho, et aliis uteri morbis haemorrhagia oriri potest, quae, quoniam certa fluendi tempora nulla servat, pro immodico *menstruorum* profluvio non est habenda.

In menstruorum profluvio nimio, si recentior sit morbus, plerumque spes est.

Medenti quam diligentissime ad causam respiciendum est.

1. Si plethora huius immodici profluvii sola est causa, sanguinis copia imminuenda est.

Lenia cathartica conveniunt. Sanguis, larga copia, praesertim si morbus non veteravit, detrahi debet. Plenitudine enim sublata, vasa facilius sese contrahent, et morbus recedet.

Victus sit tenuis, et parcius mulier exerceatur.

2. Si a vasorum resolutione ortum est vitium, adstringentia et roborantia desiderantur; haec enim solidis tonum, fluidis partium compactionem conciliant, et oscula vasorum occludunt. Remedia sunt elixir vitrioli, tinctura rosarum, serum aluminosum, cortex Peruvianus, cum terra Japonica in electuario paratus.

Panni lintei aqua frigida vel aceto imbuti, lumbis et abdomini admoveantur.

In vaginam, et, si absque injuria fieri possit, in uterum ipsum, medicamenta modice adstringentia, haud vero stimulandi vi praedita, immittere debemus.

Alimentum sit enutrens, facile concoctum;

potui detur vinum rubrum aqua temperatum, vel tinctura rosarum.

Modice mulier exerceatur, et frigida aqua sepe quotidie lavet.

3. Si ab uteri vasorum irritatione profuvium oritur, ita curandum est, ut vel causa irritans amoveatur, vel vasa minus irritabilia reddantur.

Molas, frustulaque placentae si intus latent, quam commodissime fieri potest, edulci; dein opiatas vascula irritata demulceri oportet. Cura quoque, ut vires restituantur, adhiberi debet.

Si materia arthritica, rheumatica, vel venerea; si inflammatio, scirrhus, aut polypus uteri, stimulum praebeant; ad singulos hos morbos curatio accommodanda est.

Nihil efficacius est ad vasculorum irritabilitatem tollendam, quam opium, quod haud parca copia dari convenit.

Enemata idonea per intestinum rectum injecta, ad omnia irritantia amovenda multum pertinent. Hujusmodi est enema ex amylo cum opio, quod spasmos irritatione natos lenit, et simul vascula modice astringit.

Alias

Alias corporis partes irritando, saepe hanc, sicut et alias haemorrhagias, reprimimus. Hinc emplastrum epispasticum inter scapulas, cruribus, alibive admotum, hunc morbum plerumque levat, frequenter etiam sanat.

Alimentum sit mite et nutriens, juscula e carnibus elixis, salep, sago, aliaque vegetabilia farinacea.

Potui dentur infusum lini aut radicis altheae, vel emulsio Arabica.

Postea persistet aegra uti remediis quae solidis tonum amissum concilient, et sanguinis acrem naturam subigant. Qualia sunt, cortex Peruvianus, alumen, chalybs, aliaque antea memorata. Usus simul balsamorum minime erit inutilis, hi enim pro adstringentibus habendi sunt.

Postremo equitatio in aere libero et salubri, victus enutriens, et frigida quotidie lavatio, ad valetudinem optatam recuperandam et firmandam multum conducunt.

ATQUE nunc propositum absolvi. Phae-nomena menstrua comitantia, modo naturali

Aliae

et

et tam quam potui luculento, explicare conatus sum; ejus vitia tractavi, et singulis mendi methodum quam possum accurate proposui. Haud defunt maculae, forsan errores: omnia autem, ut spero, ob calamum inexper- tum condonanda sunt. Et si haec mea prima conamina benigne acceperint praeceptores mei humanissimi, quod maxime volebam, habuero.

F I N I S.